

ARBEITSMARKT

Euregio Rhein-Waal

Arbeidsmarktanalyse

van het GrensInfoPunt Euregio Rijn-Waal

Uitgever:

Euregio Rijn-Waal/grensinfopunt

Postbus 220

NL-7040 AE 's-Heerenberg

Tel: +49-(0)2821-793079

Fax: +49(0)2821-793030

gip@euregio.org

www.euregio.org/gip

www.grenzinfo.eu/erw

www.facebook.com/grenzinfo

Redactie:

Aranco Consultancy & Interim Management BV

Arno Knoops/Andy Radzimski

Molenweg 36

NL-6104 AH Koningsbosch

www.aranco.nl

Design:

Claire Smeets

Oplage: 500

mei 2019

Partners:**Mede mogelijk gemaakt door:**

www.deutschland-nederland.eu

Provincie Noord-Brabant

Ministerium für Wirtschaft, Innovation,
Digitalisierung und Energie
des Landes Nordrhein-Westfalen

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Huidige grensoverschrijdende arbeidsmarkt van de Euregio Rijn-Waal	4
3. Arbeidsmarkt van het Nederlandse deel van de Euregio Rijn-Waal	7
3.1 Inleiding	7
3.2 Kenmerken van de arbeidsmarkt	7
3.3 Werkgelegenheid	8
3.4 Spanningsindicator	11
3.5 Openstaande vacatures	12
3.6 WW-uitkeringen en werkzoekenden	13
4. Arbeidsmarkt van het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal	14
4.1 Inleiding	14
4.2 Kenmerken van de arbeidsmarkt	15
4.3 Werkgelegenheid	16
4.4 Openstaande vacatures	16
4.5 Werkzoekenden en werklozen	17
5. Kwalitatief onderzoek	17
6. Conclusies m.b.t. de arbeidsmarkt van de Euregio Rijn-Waal	18

1. Inleiding

Het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal bestaat uit de Duitse Kreise Kleve en Wesel, de steden Duisburg en Düsseldorf, en de Nederlandse steden Arnhem en Nijmegen, delen van de Achterhoek en Noordoost-Brabant, Zuidwest-Gelderland, West-Veluwe en het noordelijk deel van de provincie Limburg (zie figuur 1). Binnen deze deelregio's zijn in totaal 29 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten en steden lid van de Euregio Rijn-Waal. Daarnaast zijn er ook andere organisaties lid van de Euregio Rijn-Waal, namelijk het Landschaftsverband Rheinland, de Niederrheinische IHK en de Kreise Kleve en Wesel.

Figuur 1: Werkgebied van de Euregio Rijn-Waal

2. Huidige grensoverschrijdende arbeidsmarkt van de Euregio Rijn-Waal

Het totaal aantal inwoners in het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal was in 2015 4.829.203 met een bruto en netto beroepsbevolking van 1.524.291 respectievelijk 1.424.275. Toen telde de Euregio Rijn-Waal in totaal 300.000 bedrijven die medeverantwoordelijk waren voor 2.200.000 arbeidsplaatsen in deze regio¹. Figuur 2 geeft het economische profiel van de Euregio Rijn-Waal weer.

Op basis van het meest recente rapport van CBS en IT.NRW met data uit 2016 over de arbeidsmarkt in de grensregio's van Nederland en Duitsland kunnen een aantal conclusies specifiek voor de Euregio Rijn-Waal getrokken worden. Zo is er in het Nederlandse deel van de Euregio Rijn-Waal

- een hogere bruto en netto arbeidsparticipatie
- een hoger aandeel zelfstandigen

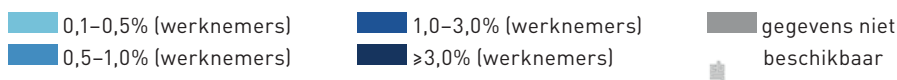
¹ Bron: Euregio Rijn Waal in cijfers/Euregio Rhein Waal in Zahlen. Kleve. 2017

- hoger aandeel werknemers met een tijdelijk contract of in deeltijd werkzaam
- hoger aandeel hoogopgeleiden (behalve in stad Düsseldorf)
- hogere werkloosheid

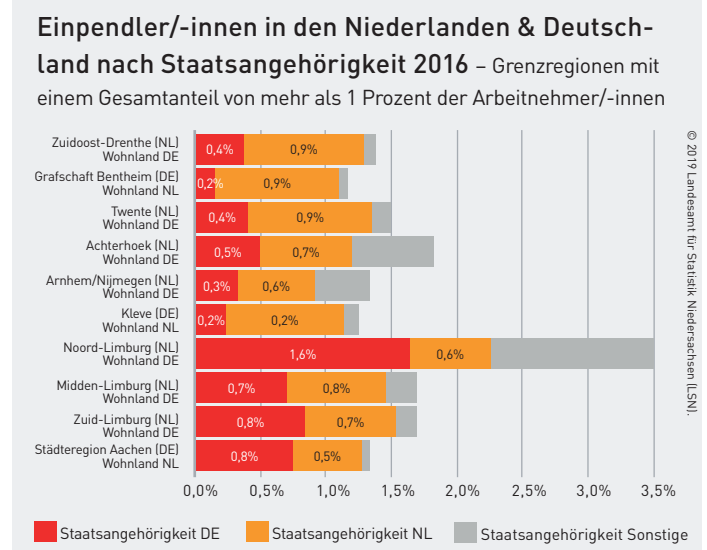
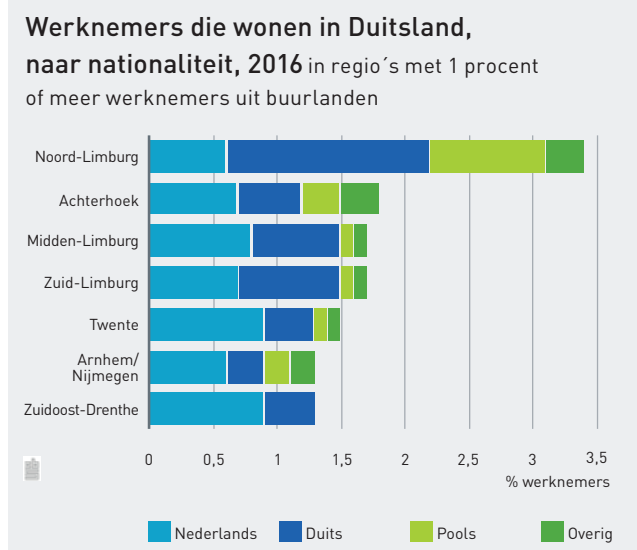
dan in het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal².

Onderstaande grafiek toont het aandeel grensarbeiders van de beroepsbevolking in de Duits-Nederlandse grensregio. In de Kreise Wesel en Kleve en in de Achterhoek, Arnhem en Nijmegen lag het aandeel in 2016 tussen de 1 en 3%.

Grenspendelaars in Duitse grensregio's, 2016

Door het combineren van Nederlandse en Duitse data is het mogelijk te bepalen welke nationaliteit de grenspendelaars hebben. Aan de oostgrens heeft in Zuidoost-Drenthe, Twente en de Achterhoek een meerderheid van de inkomende pendelaars de Nederlandse nationaliteit. In Noord-Limburg, Zuid-Limburg en Arnhem/Nijmegen hebben de meeste inkomende werknemers de Duitse nationaliteit. Dit zijn de 'klassieke grenspendelaars'. In een paar regio's heeft een deel van de inkomende pendelaars een andere nationaliteit dan die van het woon- of werkland. In Noord-Limburg heeft een aanzienlijk deel van de inkomende pendelaars uit Duitsland de Poolse nationaliteit. Ook in de Achterhoek is dit het geval. Zie ook onderstaande grafieken.

² Bron: Der Arbeitsmarkt in den Grenzregionen der Niederlande und Nordrhein-Westfalens/De arbeidsmarkt in de grensregio's van Nederland en Noordrijn-Westfalen. CBS en IT.NRW. 2015

³ Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/12/5-procent-werknemers-zuid-limburg-uit-buurlanden>

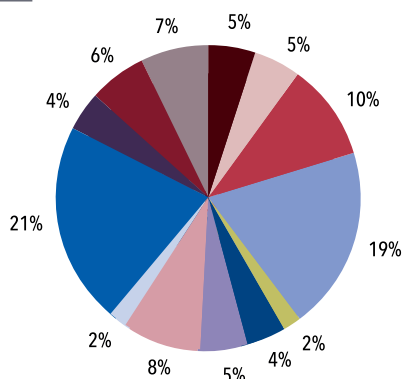
Bedrijfsleven / Wirtschaft

Figuur 2: Economisch profiel van de Euregio Rijn-Waal

BELANGRIJKSTE SECTOREN / WICHTIGSTE SEKTOREN

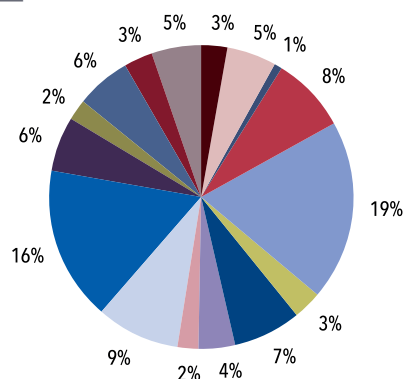
Bedrijven in Nederlandse lidgemeenten

Unternehmen in niederländischen Mitgliedskommunen

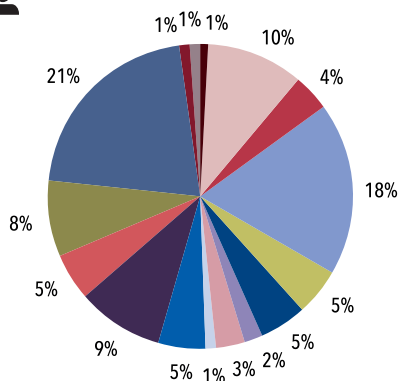
Bedrijven in Duitse lidgemeenten

Unternehmen in deutschen Mitgliedskommunen

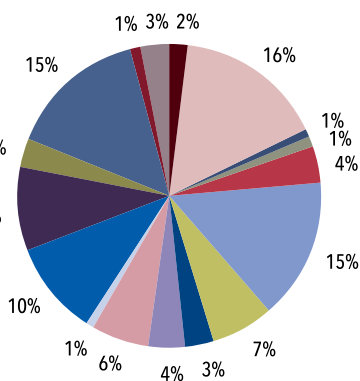
Werknemers in Nederlandse lidgemeenten

Arbeitnehmer in niederländischen Mitgliedskommunen

Werknemers in Duitse lidgemeenten

Arbeitnehmer in deutschen Mitgliedskommunen

Landbouw, bosbouw en visserij
Landwirtschaft

Delfstoffenwinning
Bergbau und Gewinnung
von Steinen und Erden

Industrie
Verarbeitendes Gewerbe

Energievoorziening
Energieversorgung

Waterbedrijven en
afvalbeheer
Wasserversorgung

Bouwnijverheid
Baugewerbe

Handel
Handel

Vervoer en opslag
Verkehr und Lagerei

Horeca
Gastgewerbe

Informatie en communicatie
Information und Kommunikation

Financiële dienstverlening
Finanz- und Versicherungsdienstleistungen

Verhuur en handel van onroerend goed
Grundstücks- und Wohnungswesen

Specialistische zakelijke diensten
Freiberufliche, wiss. u. technische
Dienstleistungen

Verhuur en overige zakelijke diensten
Sonstige wirtschaftliche Dienstleistungen

Openbaar bestuur en overheidsdiensten
Öffentliche Verwaltung und Behörden

Opvoeding en Onderwijs
Erziehung und Unterricht

Gezondheids- en welzijnszorg
Gesundheits- und Sozialwesen

Cultuur, sport en recreatie
Kunst, Unterhaltung und Erholung

Overige dienstverlening
Sonstige Dienstleistungen

Bron: Euregio Rijn Waal in cijfers. 2017

3. Arbeidsmarkt van het Nederlandse deel van de Euregio Rijn-Waal

3.1 Inleiding

Nederland is ingedeeld in 35 arbeidsmarktregio's van waaruit gemeenten en UWV de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vormgeven. In het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal zijn de volgende 7 arbeidsmarktregio's actief. Gemeenten en steden die ook lid zijn van de Euregio Rijn-Waal zijn dikgedrukt weergegeven.

Arbeidsmarktregio's:

- Achterhoek
 - o Aalten, Berkelland, Bronckhorst, **Doetinchem**, **Montferland**, Oost Gelre, **Oude IJsselstreek**, Winterswijk
- Food Valley
 - o Barneveld, **Ede**, **Renkum**, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Veenendaal, **Wageningen**
- Midden-Gelderland
 - o **Arnhem**, **Doesburg**, **Duiven**, **Lingewaard**, **Overbetuwe**, **Rheden**, **Rozendaal**, **Westervoort**, **Zevenaar**
- Noord-Limburg
 - o Beesel, **Bergen (L)**, **Gennep**, Horst aan de Maas, Peel en Maas, Venlo, Venray
- Noordoost-Brabant
 - o Bernheze, Boekel, **Boxmeer**, Boxtel, **Cuijk**, **Grave**, Haaren, 's-Hertogenbosch, Landerd, **Mill en Sint Hubert**, Oss, Schijndel, **Sint Anthonis**, Sint-Michielsgestel Sint-Oedenrode, Uden, Veghel, Vught
- Rijk van Nijmegen
 - o **Berg en Dal**, **Beuningen**, **Druten**, **Heumen**, **Mook en Middelaar**, **Nijmegen**, **Wijchen**
- Rivierenland
 - o Buren, Culemborg, Geldermalsen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, **West Maas en Waal**, Zaltbommel

Geconcludeerd kan worden dat er veel arbeidsmarktregio's (slechts gedeeltelijk) in het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal actief zijn. Hierdoor ontstaat een gefragmenteerd beeld waardoor het analyseren van arbeidsmarktcijfers lastig is. Daar waar UWV arbeidsmarktinformatie niet beschikbaar is op (gecumuleerd) gemeentelijk niveau zullen we vervolgens uitgaan van met name de arbeidsmarktregio's Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen, die het meest overeenkomen met het werkveld van de Euregio Rijn-Waal.

3.2 Kenmerken van de arbeidsmarkt

Binnen de Euregio Rijn-Waal is de regio Arnhem-Nijmegen een economisch zwaartepunt in Oost-Nederland. Gunstig gelegen tussen de Randstad en Nordrhein-Westfalen is het de natuurlijke schakel tussen Nederland en Duitsland. Met de topsectoren Health Energy en Food levert de regio een belangrijke bijdrage aan de internationale concurrentiepositie van Nederland. Naast deze drie topsectoren heeft de regio Arnhem nog een aantal aanvullende speerpunten:

- Zorg & welzijn, met de topsector Health Valley goed voor de meeste werkgelegenheid in deze regio
- Zakelijke dienstverlening, als gevolg van de aanwezigheid van de lokale en provinciale overheid, daarnaast de aanwezigheid van de rechtspraak voor Oost Nederland
- Mode & Design, als gevolg van de aanwezigheid van ARTEZ, Gelders Orkest en dans en toneelgezelschappen, diverse musea.
- Sport, als gevolg van de aanwezigheid van het (inter)nationaal sportcentrum Papendal.

Daarnaast is in de Arbeidsmarktregio Arnhem, in het gebied van de Liemers, ook nog aanvullend aandacht voor logistiek en de maakindustrie.

Sectoren die in andere delen van Euregio Rijn-Waal aan de Nederlandse zijde een belangrijke rol spelen zijn:

- Agrofood
- Toerisme
- Bos- en tuinbouw
- Technologie (bijvoorbeeld het ontwikkelen van soft- en hardware voor drones)

3.3 Werkgelegenheid

Statistieken over de beroepsbevolking per regio zijn beschikbaar bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Echter deelt het CBS Nederland in 40 COROP-gebieden in voor statistische doeleinden die geografisch niet overeenkomen met de arbeidsmarktregio's. De beroepsbevolking van de volgende relevante COROP-gebieden hoort deels ook bij de Euregio Rijn-Waal (stand 2017⁴):

- Arnhem/Nijmegen: 391.000 werkzame mensen
- Achterhoek: 207.000 werkzame mensen

Het aantal banen groeit al een aantal jaren in bijna alle sectoren in heel Nederland en zal in 2019 met 1,4% toenemen. In de arbeidsmarktregio's Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen neemt het aantal banen van werknemers in 2019 naar verwachting met 0,8% respectievelijk 0,9% toe. In Rijk van Nijmegen levert de sector zorg & welzijn een kwart van alle banen in de regio, maar juist in die sector is de groei in de regio minder sterk dan landelijk. In Rijk van Nijmegen is vooral de ziekenhuisbranche sterk vertegenwoordigd, maar de groei van het aantal banen zit vooral in de thuiszorg en verpleeghuizen. Daarnaast neemt het aantal banen in de industrie af in deze regio, waar het aantal banen landelijk in die sector juist toeneemt. In Midden-Gelderland heeft de economische ontwikkeling nog steeds last van de klappen uit het verleden. Ook al doet de regio het nu economisch weer goed, de groeipercentages zijn allemaal net wat lager dan landelijk. Daarnaast zijn de sectoren die landelijk zorgen voor een sterke banengroei – informatie en communicatie, uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling en bouwnijverheid-, in Midden-Gelderland qua werkgelegenheid net wat minder sterk vertegenwoordigd dan landelijk⁵.

⁴ Bron: CBS: <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83933NED&D1=0-4,11-15&D2=0&D3=17-56&D4=l&VW=T>

⁵ Bron: Regionale Arbeidsmarktprognoses 2018-2019. UWV

De Radboud Universiteit en VNO-NCW Midden zetten elk half jaar een vragenlijst uit onder ondernemers uit de regio Arnhem-Nijmegen om de stand van de economie te onderzoeken in de vorm van een 'Economische barometer'. Het meest recente rapport van Q2 2017 laat zien dat de verwachte werkgelegenheidsgroei in deze regio enigszins achterblijft. Een oorzaak voor de achterblijvende werkgelegenheidsgroei is de toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Bijna een kwart van de bedrijven geeft aan niet genoeg (goed geschoold) personeel te kunnen vinden in de regio. Maar liefst 60% van de bedrijven die dit aangeeft heeft daarnaast moeite om personeel uit andere regio's aan te trekken⁶.

Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) bekijkt de arbeidsmarktsituatie vanuit het oogpunt van de werkzoekenden waarbij het toekomstig arbeidsmarktperspectief de verhouding tussen aanbod en vraag weergeeft. Voor alle opleidingsniveaus is, op basis van de laatste regionale prognoses in 2018, de situatie voor de Gelderse arbeidsmarktregio's voor de verschillende studierichtingen tot 2022 in kaart gebracht⁷. Voor de verschillende opleidingsniveaus en richtingen is aangegeven of er een gunstige of ongunstige arbeidsmarktsituatie wordt verwacht in 2022. Dit wordt gedaan aan de hand van een Indicator Toekomstige Arbeidsmarktsituatie (ITA) score. Een score <1 is gunstig voor werkzoekenden, er is meer vraag dan aanbod, een score >1,05 is ongunstig voor werkzoekenden, er is meer aanbod dan vraag. Bij een score tussen 1 en 1,05 is er sprake van evenwicht op de arbeidsmarkt. Als men naar de tabellen 1 en 2 op de volgende bladzijde kijkt dan blijkt uit de gegevens dat er duidelijke verschillen zichtbaar zijn tussen de regio's, opleidingsniveaus en de verschillende studierichtingen binnen de opleidingsniveaus. In de regio Rijk van Nijmegen wordt in 2022 verwacht dat de arbeidsmarktsituatie voor hoogopgeleiden (wo en hbo) matig of slecht is, behalve voor mensen die de opleidingen hbo-onderwijs of hbo/wo techniek volgen. Ook voor mensen met een mbo-opleiding niveau 2 – 4 zijn de vooruitzichten matig behalve voor de opleidingsrichtingen groen en techniek. In de regio Midden-Gelderland daarentegen wordt de arbeidsmarktsituatie in 2022 voor afgestudeerden met een wo-niveau als goed en voor afgestudeerden met een hbo-niveau als redelijk getypeerd. Voor studenten van de opleidingsrichting hbo-techniek en onderwijs worden wel goede kansen op de arbeidsmarkt verwacht. Ook voor mensen met een mbo-niveau 2 – 4 in Midden-Gelderland zijn de vooruitzichten goed voor de opleidingsrichting techniek. Opvallend is dus dat er voor de opleidingsrichting techniek voor alle niveaus in zowel de regio Rijk van Nijmegen als ook Midden-Gelderland in 2022 meer vraag dan aanbod verwacht wordt. Deze prognose komt ook overeen met het landelijke beeld.

⁶ Bron: De economische barometer. <https://www.ru.nl/economie/algemene-onderdelen/economische-barometer/>

⁷ Bron: Onderwijs en arbeidsmarkt in cijfers-provincie Gelderland. ROA. Juli 2018

Tabel 1: ITA in 2022 per opleidingsniveau

Indicator Toekomstige Arbeidsmarktsituatie (ITA score)³⁾ in 2022 per opleidingsniveau, Gelderse arbeidsmarktregio's, Gelderland en Nederland

	Gelder- land	Neder- land	Achter- hoek	Midden- Gelderland	Rijk van Nijmegen	Food Valley	Steden- driehoek en Noordwest Veluwe	Rivieren- land
Opleidingscategorie								
Niveau: Basisonderwijs en Vmbo	0,93	0,90	0,94	0,93	0,87	0,92	0,92	0,93
Niveau: Havo/Vwo	1,04	1,03	1,02	0,99	1,12	1,07	1,00	0,97
Niveau: Mbo 2/3	1,07	1,05	1,07	1,02	1,03	1,08	1,10	1,08
Mbo 2/3 Groen	1,17	1,14	1,16	0,96	1,06	1,26	1,27	1,23
Mbo 2/3 Economie	1,14	1,12	1,16	1,06	1,11	1,09	1,25	1,11
Mbo 2/3 Techniek	1,04	1,01	1,05	0,99	1,01	1,05	1,06	1,06
Mbo 2/3 Zorg en Welzijn	1,08	1,10	1,06	1,07	1,02	1,18	1,06	1,11
Niveau: Mbo 4	1,08	1,04	1,08	1,07	1,06	1,07	1,08	1,07
Mbo 4 Groen	1,06	1,00	1,12	1,04	0,96	0,94	1,05	1,03
Mbo 4 Economie	1,14	1,10	1,16	1,16	1,06	1,17	1,15	1,09
Mbo 4 Techniek	0,99	0,98	0,99	0,94	0,96	0,98	0,99	1,06
Mbo 4 Zorg en Welzijn	1,11	1,08	1,07	1,10	1,18	1,10	1,09	1,13
Niveau: Hbo	1,04	1,01	1,05	1,03	1,11	1,01	1,01	0,99
Hbo Onderwijs	0,97	0,91	1,00	0,97	0,96	0,94	0,89	1,02
Hbo Taal en Cultuur	1,07	1,08	1,02	1,07	1,20	1,04	1,04	1,07
Hbo Economie	1,16	1,12	1,17	1,17	1,23	1,13	1,11	1,10
Hbo Techniek	0,89	0,88	0,93	0,86	0,93	0,85	0,88	0,89
Hbo Landbouw en Natuur	1,06	1,01	1,03	1,14	1,06	1,15	0,96	0,97
Hbo Gezondheidszorg	1,02	0,98	0,99	1,01	1,10	1,04	0,94	0,94
Hbo gedrag en Maatschappij	1,10	1,06	1,02	1,06	1,20	1,06	1,11	0,94
Niveau: Wo	0,99	0,99	0,87	0,95	1,11	0,99	0,92	0,90
Wo Onderwijs	1,05	0,99	1,14	0,90	1,20	0,98	1,02	0,89
Wo Taal en Cultuur	1,07	1,06	0,83	1,05	1,18	1,06	1,04	0,99
Wo Economie en Recht	1,02	1,04	0,91	1,01	1,17	0,92	0,98	0,94
Wo Techniek	0,85	0,86	0,66	0,90	0,93	0,79	0,82	0,73
Wo Landbouw en Natuur	1,08	1,05	0,82	1,03	1,12	1,24	0,83	0,91
Wo Medisch	0,97	0,97	0,91	0,87	1,07	0,93	0,86	0,90
Wo Gedrag en Maatschappij	1,00	0,98	0,75	0,90	1,14	0,89	0,88	0,92
Totaal	1,01	0,99	1,02	1,00	1,04	1,01	1,00	0,99

Tabel 2: Typering Toekomstige Arbeidsmarktsituatie in 2022

Typering Toekomstige Arbeidsmarktsituatie (ITA score)⁴⁾ in 2022 per opleidingsniveau, Gelderse arbeidsmarktregio's, Gelderland en Nederland

	Gelder- land	Neder- land	Achter- hoek	Midden- Gelderland	Rijk van Nijmegen	Food Valley	Steden- driehoek en Noordwest Veluwe	Rivieren- land
Opleidingscategorie								
Niveau: Basisonderwijs en Vmbo	goed	goed	goed	goed	goed	goed	goed	goed
Niveau: Havo/Vwo	redelijk	redelijk	redelijk	goed	matig	matig	goed	goed
Niveau: Mbo 2/3	matig	redelijk	matig	redelijk	redelijk	matig	matig	matig
Mbo 2/3 Groen	slecht	matig	slecht	goed	matig	slecht	slecht	slecht
Mbo 2/3 Economie	matig	matig	slecht	matig	matig	matig	slecht	matig
Mbo 2/3 Techniek	redelijk	redelijk	redelijk	goed	redelijk	redelijk	matig	matig
Mbo 2/3 Zorg en Welzijn	matig	matig	matig	matig	redelijk	slecht	matig	matig
Niveau: Mbo 4	matig	redelijk	matig	matig	matig	matig	matig	matig
Mbo 4 Groen	matig	goed	matig	redelijk	goed	goed	redelijk	redelijk
Mbo 4 Economie	matig	matig	slecht	slecht	matig	slecht	matig	matig
Mbo 4 Techniek	goed	goed	goed	goed	goed	goed	goed	matig
Mbo 4 Zorg en Welzijn	matig	matig	matig	matig	slecht	matig	matig	matig
Niveau: Hbo	redelijk	redelijk	redelijk	redelijk	matig	redelijk	redelijk	goed
Hbo Onderwijs	goed	goed	goed	goed	goed	goed	goed	redelijk
Hbo Taal en Cultuur	matig	matig	redelijk	matig	slecht	redelijk	redelijk	matig
Hbo Economie	slecht	matig	slecht	slecht	slecht	matig	matig	matig
Hbo Techniek	goed	goed	goed	goed	goed	zeer goed	goed	goed
Hbo Landbouw en Natuur	matig	redelijk	redelijk	matig	matig	matig	goed	goed
Hbo Gezondheidszorg	redelijk	goed	goed	redelijk	matig	redelijk	goed	goed
Hbo gedrag en Maatschappij	matig	matig	redelijk	matig	slecht	matig	matig	goed
Niveau: Wo	goed	goed	goed	goed	matig	goed	goed	goed
Wo Onderwijs	redelijk	goed	matig	goed	slecht	goed	redelijk	goed
Wo Taal en Cultuur	matig	matig	zeer goed	redelijk	slecht	matig	redelijk	goed
Wo Economie en Recht	redelijk	redelijk	goed	redelijk	slecht	goed	goed	goed
Wo Techniek	zeer goed	goed	zeer goed	goed	goed	zeer goed	zeer goed	zeer goed
Wo Landbouw en Natuur	matig	redelijk	zeer goed	redelijk	matig	slecht	zeer goed	goed
Wo Medisch	goed	goed	goed	goed	matig	goed	goed	goed
Wo Gedrag en Maatschappij	goed	goed	zeer goed	goed	matig	goed	goed	goed
Totaal	redelijk	goed	redelijk	goed	redelijk	redelijk	goed	goed

Bron voor tabel 1 en 2: ROA. Onderwijs en arbeidsmarkt in cijfers – provincie Gelderland juli – 2018.

Uit de tabellen blijkt dat er kennelijk een kwalitatieve mismatch is tussen de vraag van de arbeidsmarkt en de aanbodzijde van het onderwijs. Dit blijkt met name het geval te zijn in de regio Rijk van Nijmegen waar toekomstig hoogopgeleiden niet aan de gevraagde competenties op de arbeidsmarkt in deze regio voldoen.

3.4 Spanningsindicator

Een andere indicator voor de actuele situatie op de arbeidsmarkt is de spanningsindicator van het UWV. De spanningsindicator brengt de spanning tussen vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt in beeld, oftewel de verhouding tussen openstaande vacatures (CBS) en direct beschikbaar aanbod. Deze wordt per arbeidsmarktregio per kwartaal berekend. Uitgaande van de arbeidsmarktregio's Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen geeft de meest recente spanningsindicator het volgende weer.

In het vierde kwartaal van 2018 was de **arbeidsmarkt in Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen zeer krap** voor de volgende beroepsgroepen:

Technische en bouwberoepen:

- Elektriciëns en elektronicamonteurs	- Machinemonteurs
- Elektrotechnisch ingenieurs	- Ingenieurs (geen elektrotechniek)
- Productiemachinebedieners	- Automonteurs
- Bouwarbeiders afbouw	- Timmerlieden

Logistieke beroepen:

- Transportplanners en logistiek medewerkers
- Vrachtwagenchauffeurs

ICT-beroepen:

- Gebruikersondersteuning ict
- Software- en applicatieontwikkelaars

Bedrijfseconomische en juridische beroepen:

- Accountants

Zorg-/ welzijnsberoepen:

- Gespecialiseerd verpleegkundigen
- Verpleegkundigen mbo

Als men de **arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant** erbij betreft verandert de situatie op de arbeidsmarkt niet, op enkele uitzonderingen na. De beroepsgroepen 'loodgieters en pijpfitters' en 'metaalbewerkers en constructiewerkers' kennen dan géén zeer krappe arbeidsmarktsituatie meer. De volgende beroepsgroepen komen er dan wél bij:

Technische en bouwberoepen:

- Assemblagemedewerkers
- Lassers en plaatwerkers
- Metaalbewerkers en constructiewerkers
- Meubelmakers, kleermakers en stoffeerdere
- Bedieners mobiele machines
- Loodgieters en pijpfitters
- Productieleiders industrie en bouw
- Bouwarbeiders ruwbouw

Logistieke beroepen:

- Buschauffeurs en trambestuurders
- Vuilnisophalers en dagbladenbezorgers

ICT-beroepen:

- Databank- en netwerkspecialisten

Agrarische beroepen:

- Hoveniers, tuinders en kwekers

Horeca-beroepen:

- Keukenhulpen

Dienstverlening:

- Schoonmakers

Als men dan nog de arbeidsmarktregio's **Food Valley**, **Achterhoek**, **Noord-Limburg** en **Rivierenland** erbij betreft, komen er geen andere knelpuntberoepen bij.

3.5 Openstaande vacatures

Het gaat hierbij om de vacatures die door UWV online worden gepresenteerd. Deze worden niet gebruikt bij de berekening van de spanningsindicator; daarvoor wordt gebruik gemaakt van het geschatte aantal openstaande vacatures in de markt op een bepaald moment, zoals berekend door het CBS.

In de arbeidsmarktregio's **Midden-Gelderland**, **Rijk van Nijmegen** en **Noordoost-Brabant** was in het vierde kwartaal van 2018 de meeste vraag naar de volgende beroepen (van hoog naar laag):

- Laders, lossers en vakkenvullers
- Schoonmakers
- Elektriciëns en elektronicamonteurs
- Vrachtwagenchauffeurs
- Transportplanners en logistiek medewerkers
- Medewerker klantenservice

Een vergelijkbare situatie voor de drie eerstgenoemde beroepen is ook herkenbaar in de arbeidsmarktregio's **Food Valley**, **Achterhoek**, **Noord-Limburg** en **Rivierenland**.

Naast de toenemende kwantitatieve vraag naar vakmensen vormt ook de steeds veranderende kwalitatieve vraag een uitdaging. Door veranderingen zoals bijvoorbeeld automatisering worden van de toekomstige medewerker ook andere competenties verwacht. Hierin ligt ook de uitdaging om in samenwerking tussen het onderwijs en het bedrijfsleven de nieuwe competenties te identificeren om zowel het zittende personeel gericht bij te scholen als ook de leerlingen en studenten adequaat voor te bereiden op de veranderende arbeidsmarkt.

3.6 WW-uitkeringen en werkzoekenden

De dalende lijn van de WW-uitkeringen wordt in 2019 voortgezet met een te verwachten landelijke afname van 12%. In de arbeidsmarktregio's Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen daalt het aantal WW-uitkeringen naar verwachting met 14% en respectievelijk 12%⁸.

In totaal hebben binnen de deelnemende gemeenten en steden van de Euregio Rijn-Waal **16.916 mensen een WW-uitkering** in maart 2019 ontvangen. Van de **5.582 mensen** met een WW-uitkering binnen de aan de Euregio Rijn-Waal deelnemende gemeenten uit de **arbeidsmarktregio Midden-Gelderland** maken de meeste mensen deel uit van de volgende beroepsklasse:

- Technische beroepen (1.878)	- Bedrijfseconomische en administratieve beroepen (890)
- Transport en Logistiek (610)	- Commerciële beroepen (479)
- Zorg en welzijn beroepen (460)	

Voor de **3.647 mensen** met een WW-uitkering binnen de arbeidsmarktregio **Rijk van Nijmegen** is de verdeling als volgt:

- Technische beroepen (1.421)	- Bedrijfseconomische en administratieve beroepen (638)
- Transport en Logistiek (434)	- Zorg en welzijn beroepen (251)
- Commerciële beroepen (228)	

De verdeling qua meest voorkomende beroepsklassen onder mensen met een WW-uitkering is voor de **1.359 mensen** met een WW-uitkering binnen de aan de Euregio Rijn-Waal deelnemende gemeenten uit de **arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant** dezelfde als voor de boven genoemde arbeidsmarktregio's met alleen een andere rangschikking.

Voor informatie over **werkzoekenden** heeft UWV het aanbodcijfer 'Geregistreerde Werkzoekenden bij UWV' (GWU) ontwikkeld. Het cijfer bestaat uit werkzoekenden met WW- of AG-uitkering met arbeidsvermogen. Ook alle mensen met een bijstandsuitkering maken onderdeel uit van GWU. Verder maakt UWV onderscheid tussen GWU's die momenteel (nog) in dienstverband zijn en diegenen die niet in dienstverband zijn.

⁸ Bron: Regionale Arbeidsmarktprognoses 2018-2019. UWV

Voor geregistreerde werkzoekenden zonder en met een dienstverband zijn bij het UWV per gemeente cijfers binnen beschikbaar (stand december 2018). In totaal zijn er in de Nederlandse deelnemende gemeenten en steden van de Euregio Rijn-Waal **47.602 geregistreerde werkzoekenden zonder een dienstverband**. Verreweg de meeste mensen uit deze groep hebben een technische achtergrond (**10.054**) gevolgd door werkzoekenden met een Bedrijfseconomische en administratieve achtergrond (**6.725**). Daarnaast waren er in dezelfde periode **17.354 geregistreerde werkzoekenden met een dienstverband**. Het totaal aantal werkzoekenden in het Nederlandse deel van de Euregio Rijn-Waal bedroeg in december 2018 dus **64.956** mensen.

4. Arbeidsmarkt van het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal

4.1 Inleiding

De 21 Duitse gemeenten en steden die lid zijn van de Euregio Rijn-Waal zijn:

• Alpen	• Emmerich	• Kalkar	• Moers	• Uedem
• Bedburg-Hau	• Goch	• Kevelaer	• Rees	• Weeze
• Duisburg	• Hamminkeln	• Kleve	• Rheinberg	• Wesel
• Düsseldorf	• Hünxe	• Kranenburg	• Sonsbeck	• Xanten

De volgende leden van de Euregio Rijn-Waal zijn gemeenten binnen **Kreis Kleve**:

• Bedburg- Hau	• Goch	• Kevelaer	• Kranenburg	• Uedem
• Emmerich	• Kalkar	• Kleve	• Rees	• Weeze

Echter horen bij de Kreis Kleve ook 5 gemeenten die geen lid zijn van de Euregio Rijn-Waal.

De volgende leden van de Euregio Rijn-Waal zijn gemeenten binnen de **Kreis Wesel**:

• Alpen	• Hamminkeln	• Rheinberg	• Wesel
• Hünxe	• Moers	• Sonsbeck	• Xanten

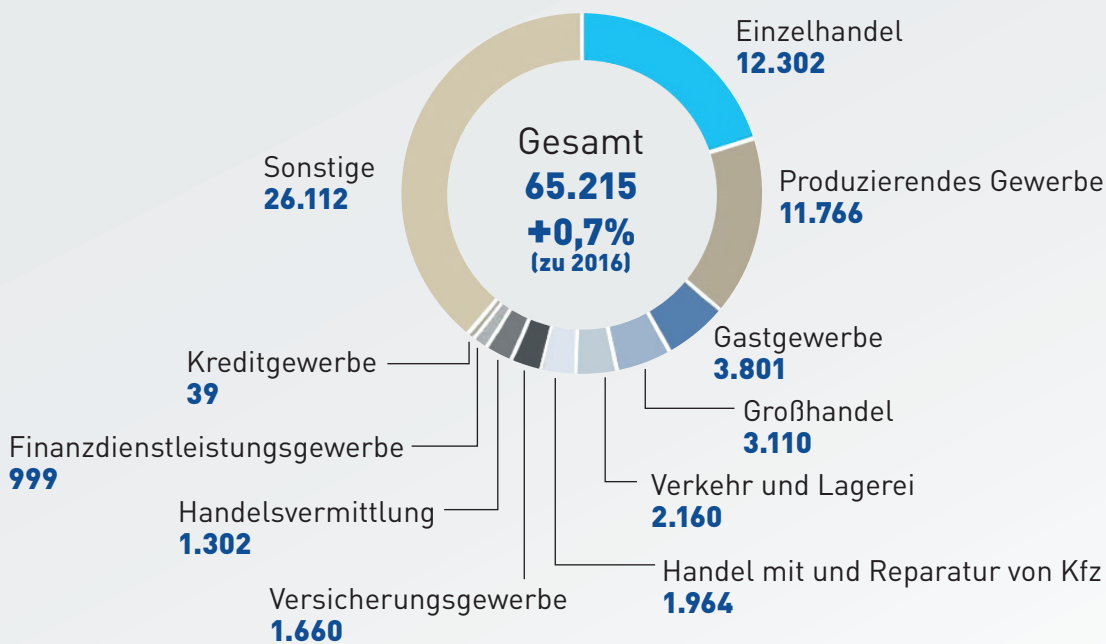
Echter horen bij Kreis Wesel ook 4 gemeenten die geen lid zijn van de Euregio Rijn-Waal.

In tegenstelling tot Nederland is Duitsland niet ingedeeld in arbeidsmarktregio's. Arbeidsmarktinformatie wordt daarom of landelijk, of per deelstaat of per stad en gemeente opgesteld. Arbeidsmarktgegevens m.b.t. het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal zijn op aanvraag door de Bundesagentur für Arbeit beschikbaar gesteld en zullen vervolgens samengevat gepresenteerd worden. Gedetailleerde informatie is verkrijgbaar via deze link: <https://grenzinfo.eu/erw/downloads/>

4.2 Kenmerken van de arbeidsmarkt

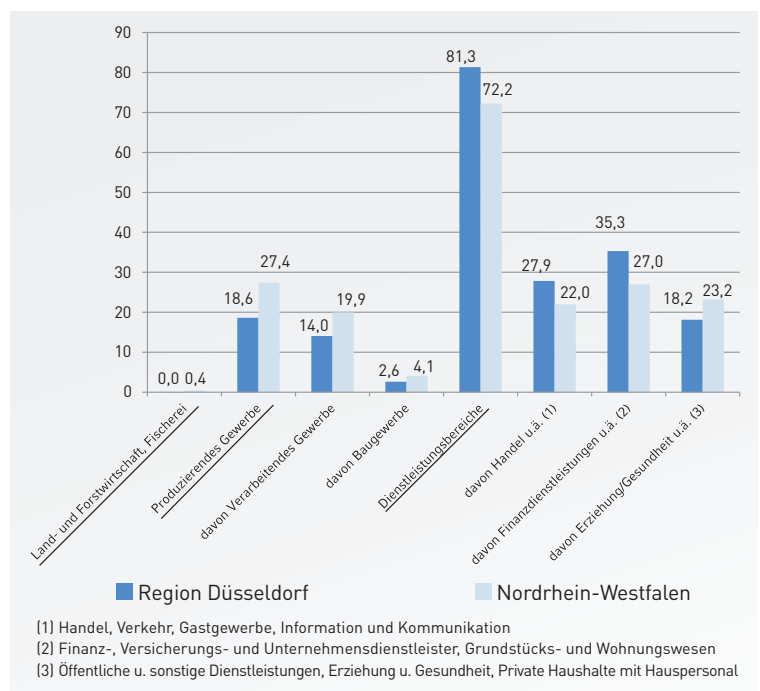
Decennialang waren de Kreise Wesel en Kleve en de stad Duisburg het toneel van grote structurele veranderingen, van de voorheen dominante mijnbouwsector tot nieuwe industriële structuren, van grote ondernemingen tot het mkb, van de verwerkende industrie tot logistiek, handel en diensten. Er zijn in de Kreise Wesel en Kleve en de stad Duisburg ongeveer 65.000 bedrijven actief. Hun samenstelling per sector is te zien in de onderstaande grafiek.

ANZAHL DER UNTERNEHMEN ZUM 31.12.2017

Bron: IHK Niederrhein⁹

De stad **Düsseldorf** is vooral een vestigingslocatie voor dienstverleners. Dit komt ook tot uiting in de analyse van de gehele economische regio. 81,3% van de regionale bruto toegevoegde waarde was in 2017 afkomstig uit de dienstensectoren, en dat is meer dan in een van de acht andere economische regio's van Nordrhein-Westfalen. Daarnaast is Düsseldorf ook de thuisbasis van grote handels- en telecommunicatiebedrijven. De grafiek hiernaast geeft het economisch profiel van de stad Düsseldorf weer in verhouding tot Nordrhein-Westfalen.

⁹ Bron: <https://www.ihk-niederrhein.de/hauptnavigation/wirtschaftsstandort/daten-und-fakten2/unternehmen-im-ihk-bezirk2/unternehmen-im-ihk-bezirk/4017002>

4.3 Werkgelegenheid

De totale beroepsbevolking in het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal telde in december 2017 818.167 mensen en is als volgt verdeeld:

- Kreis Wesel: 136.451
- Kreis Kleve: 98.316
- Duisburg: 174.205
- Düsseldorf: 409.195

De ontwikkeling van de **werkgelegenheid** is heel positief. De werkloosheid in de Duitse Kreise en steden van de Euregio Rijn-Waal is in juli 2018 vergeleken met juli 2017 als volgt:

- Kreis Wesel: -12,1%
- Kreis Kleve: -8,6%
- Duisburg: -6,6%
- Düsseldorf: -0,7%

4.4 Openstaande vacatures

Het aantal **openstaande vacatures** in het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal bedroeg in juli 2018 **17.206**. De meeste vraag is naar personeel uit beroepsgroepen in de volgende sectoren:

- Industrie (3.057)
- Logistiek, magazijn, levering (2.764)
- Zorg (1.576)
- Bouwnijverheid (1.481)
- Horeca (907)

Uit een gesprek met de VVWL NRW (Verband Verkehrswirtschaft und Logistik NRW) blijkt dat het aantal openstaande vacatures voor chauffeurs bij de Agentur für Arbeit niet het volledige beeld weergeeft. Logistiek is in NRW een van de belangrijkste sectoren die gekenmerkt is door een enorm tekort aan vrachtwagenchauffeurs. Logistieke bedrijven hebben geen vertrouwen dat de openstaande vacatures bij de Agentur für Arbeit ingevuld zullen worden omdat het beeld heerst dat werklozen hier alleen aankloppen voor hun uitkering. In plaats daarvan zoeken bedrijven zelf naar oplossingen. Tot voor kort heeft men het tekort aan chauffeurs nog met mensen uit Oost-Europa kunnen tackelen. In deze landen zijn inmiddels echter ook goede banen te vinden zodat de mensen niet meer voor een baan als chauffeur naar Duitsland komen.

4.5 Werkzoekenden en werklozen

Het aantal **werkzoekenden** binnen de 21 gemeenten en steden die lid zijn van de Euregio Rijn-Waal bedroeg in juli 2018 **119.989**. Daarvan ontvingen **68.530 werklozen** een uitkering.

Gekeken naar de achtergrond van de 68.530 werklozen komen deze voor het grootste deel uit de volgende beroepsgroepen:

- Logistiek, magazijn, levering (8.352)
- Schoonmaak (7.904)
- Retail (6.909)
- Kantoor en secretariaat (5.047)
- Horeca (3.480)

Uit specifieke cijfers over werklozen uit de **Kreise Wesel en Kleve als geheel** blijkt dat van de in totaal **24.379 werklozen** in juli 2018 de grootste groep (33%) uit de leeftijdscategorie 50 jaar of ouder komt. Verder is er een substantiële groep langdurig werklozen, 46% in Kleve en 42% in Wesel. In de steden Duisburg en Düsseldorf was de situatie vergelijkbaar. Van de 29.412 werklozen in Duisburg in juli 2018 was 29% 50-plusser en 44% langdurig werkloos. Düsseldorf telde in juli 2018 22.638 werklozen waarvan 32% in de leeftijdscategorie 50 jaar of ouder en 35% langdurig werklozen.

5. Kwalitatief onderzoek

Uit gesprekken met mensen uit verschillende organisaties die te maken hebben met de arbeidsmarkt in de Euregio Rijn-Waal zijn de volgende hoofdpunten naar voren gekomen:

- Grenspendel tussen NRW en Nederland toont duidelijke verschillen. Terwijl rond 38.600 Duitsers voor hun werk naar Nederland pendelen, staan er maar rond 10.000 Nederlanders tegenover die voor hun werk naar NRW reizen. Na Aachen en Herzogenrath staat Emmerich op de derde plaats qua meest werkende Nederlanders.
- Van de grenspendelaars die in Duitsland wonen en in Nederland werken hadden in 2016 42% de Nederlandse nationaliteit en 36% de Duitse nationaliteit. In de Kreis Kleve hadden zelfs 72% van deze grensarbeiders de Nederlandse nationaliteit⁹.
- De oorzaak voor het verschil in de grenspendel tussen beide landen lijkt voor een groot deel te liggen in de verschillen in de sociale systemen en de hoogte van de belastingen. Hierdoor lijkt het werken in Nederland

⁹Bron: <https://www.it.nrw/38-600-erwerbstaetige-pendeln-von-deutschland-die-niederlande-94749>

voor Duitsers aantrekkelijker te zijn dan andersom. Dit geldt echter met name voor laagopgeleiden, terwijl hoogopgeleiden deze drempel minder ervaren. Laagopgeleiden hebben verder meer ondersteuning nodig, bijvoorbeeld ook bij administratieve aangelegenheden die in Duitsland vaak nog op papier gedaan worden.

- De vraag naar vakkrachten is momenteel in beide landen vergelijkbaar en betreft ook dezelfde sectoren. Hierdoor is grensoverschrijdende bemiddeling momenteel nauwelijks een onderwerp en gebeurt vaak alleen op individuele schaal. Desondanks worden er kansen gezien voor grensoverschrijdende bemiddeling. Er is een verhoogde vraag naar Nederlandstalig personeel in de horeca in het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal. Verder biedt de ICT-sector in de Achterhoek ook interessante mogelijkheden voor Duitse werknemers.
- De samenwerking tussen organisaties zoals UWV en de Agentur für Arbeit wordt als positief ervaren. Echter is ook gebleken dat veel samenwerkingsverbanden nog in ontwikkeling zijn en er verschillen in tempo zijn. Over het algemeen is meer structurele en resultaatgerichte grensoverschrijdende samenwerking nodig.
- De bereidheid van bedrijven om over de grens te kijken voor zowel samenwerking met andere organisaties als ook het zoeken naar nieuw personeel is over het algemeen niet groot. Desondanks zijn er ook goede practice voorbeelden waar bedrijven juist veel waarde hechten aan een goede interne samenwerking van Duitse en Nederlandse medewerkers.
- De praktijk heeft laten zien dat de grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit en de samenwerking tussen bedrijven en ook andere organisaties gefaciliteerd wordt door:
 - o Organiseren van events of andere presentaties om het werken over de grens dichterbij de werkgever en (toekomstige) werknemer te brengen, ook al op scholen
 - o Opbouwen van een sterk netwerk op persoonlijke basis en met een langetermijnvisie
 - o Grensoverschrijdend opleiden en bijscholen
 - o Goede begeleiding van de werknemer, met name in de startfase van zijn nieuwe baan in het buurland

6. Conclusies m.b.t. de arbeidsmarkt van de Euregio Rijn-Waal

Gebaseerd op de zowel eerder gepresenteerde kwantitatieve als ook kwalitatieve informatie kunnen de volgende conclusies getrokken worden over de arbeidsmarkt van de Euregio Rijn-Waal:

- Er zijn over het algemeen weinig specifieke arbeidsmarktcijfers voor de Euregio Rijn-Waal beschikbaar om een concreet beeld over de arbeidsmarktsituatie op zowel korte als ook lange termijn weer te geven. Beschikbare arbeidsmarktinformatie voor beide landen is geografisch vaak anders ingedeeld dan de regio's van de Euregio Rijn-Waal.

- De arbeidsmarkt heeft zich in beide landen even goed hersteld met een stijgende vraag naar vakmensen in alle sectoren
- De knelpuntsectoren met een even hoge krapte op de arbeidsmarkt zijn voor beide landen:
 - o Techniek
 - o Logistiek
 - o Zorg
 - o Horeca

Dit is ook een van de oorzaken waarom er momenteel weinig grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling plaatsvindt.

- Beroepsklassen waar in het Nederlandse deel van de Euregio Rijn-Waal meer vraag naar vakkrachten is dan in het Duitse deel zijn:
 - o Bedrijfseconomische en juridische beroepen
 - o ICT-beroepen

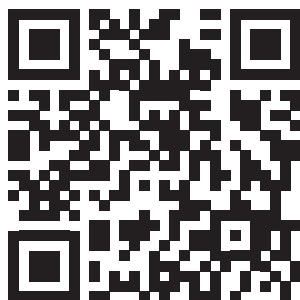
Een sector waar de krapte op de arbeidsmarkt in het Duitse deel van de Euregio Rijn-Waal sterker is dan in het Nederlandse deel is de

- o Bouwnijverheid

In deze sectoren liggen dus kansen voor meer grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit.

- Hoewel in beide landen onder werklozen een hoog aantal mensen een achtergrond heeft in een van de knelpuntsectoren zijn zij momenteel niet in staat om te voldoen aan de vraag naar nieuw personeel. Er is dus kennelijk een kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Er is een behoefte aan een beter beeld over vraag en aanbod t.a.v. gevraagde competenties zodat men gericht kan opleiden en bijscholen.
- Op basis van de analyse en gevoerde gesprekken zijn de volgende doelgroepen als kansrijk geïdentificeerd in relatie tot het faciliteren van grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit:
 - o Hoogopgeleiden die voor een nieuwe baan/uitdaging naar het buurland kunnen gaan. Dit is echter een kleine groep mensen.
 - o (Langdurig) werklozen, zijinstromers of lager opgeleiden of die nu nog niet de mentaliteit hebben om voor een baan over de grens te kijken. Deze groep heeft vaak specifieke bijscholing en ondersteuning nodig om in het buurland te gaan werken.
- De grenspendel tussen beide landen in de Euregio Rijn-Waal toont verschillen met meer Duitsers die in Nederland werken dan andersom. De oorzaken hiervoor lijken te liggen in verschillen in de sociale systemen en hoogte van de belastingen tussen de landen. Echter spelen deze belemmeringen waarschijnlijk een duidelijk grotere rol bij laagopgeleiden dan bij hoogopgeleiden.
- Good practice voorbeelden met betrekking tot grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling laten zien dat de volgende voorwaarden van belang zijn voor een succesvolle en langdurige inzet van werknemers in het buurland
 - o Uitleg, ook van actuele grensarbeiders, aan nieuwe potentiële grensarbeiders
 - o Sterk netwerk van bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen
 - o Grensoverschrijdend opleiden op scholen, maar ook tijd energie steken in de bijscholing van werkzoekenden
 - o Goede ondersteuning van de grensarbeider in de beginfase van zijn nieuwe baan in het buurland

Hier vindt u meer informatie
als download

<https://grenzinfo.eu/erw/downloads/>

ARBEIT & SMARKT
Euregio Rhein-Waal